

Organ för svenskarna i Estland.

Politiska riktlinjer.

Söndagen den 5 dec. höll Fosterländska Förbundet sin tredje stora kongress i Estonia konsertsal, där stora politiska tal hölls av riksföreståndare Päts, överbefälhavare general Laidoner, Fosterländska Förbundets ordf. prof. Uluots samt premiärminister Eenpalu.

Vi återge här i sammandrag innehållet av riksföreståndare Päts' och general Laidoners tal.

Riksföreståndaren K. Päts betonade vikten av de förestående valen och framhöll, att de måtte ske under de fredliga förhållanden, som hittills rått. Nu finns inga partier, som tvinga Er till valurnorna, yttrade talaren. De beslut Ni fatta ske utan föreskrift och utan att något parti leder Er vid valen.

Vi måste förena oss till en enad front över hela landet, så att vi mäktat välja 80 dugliga män till första kammaren, vilka ha förtroende samt äga kunskap och erfarenhet nog att styra riket.

Vidare framhöll riksföreståndaren, att det var en tid då medborgarna voro fientliga emot varandra och deras sinnen i uppror. Den tiden måste glömmas.

När vårt land har blivit stabiliserat, och alla organ blivit satta i funktion så som den nya grundlagen fordrar, då tror jag att vårt folk i gemenskapens anda kan finna plats för överseende med dem som stå i politisk opposition, och som ha handlat till fördärv

för folk och stat. Jag hoppas att denna överseendets anda kan yttra sig tillräckligt starkt, så att vi snart kunna säga: inga politiska fångar mera i det fria Estland.

Till sist önskade riksföreståndaren att alla deltagare i kongressen skulle föra med från Tallinn den visshet och känsla, att vi stå inför en ny väckelsetid, en vackrare väckelsetid än den första estniska väckelsetiden var.

Det har kommit en tid, då vi fritt kunna skapa vårt rike. Vi ha väckts till att göra vårt land och folk fritt och föra det framåt mot en lyckligare framtid.

General Laidoner talade vid kongressen över temat: "Är krig att befara?" - När frågan gäller en sådan sak, kan man med säkerhet svara, att det kommer krig i framtiden och stora krig.

För tillfället rasar inbördeskrig i Spanien. På vad sätt skiljer sig då ett krig från inbördeskrig, då på ett och samma sätt människor dödas. I fjärran östern rasar krig, utan krigsförklaring. Men det finns dock ingen anledning tro på ett krig i vår närhet inom den närmaste framtiden. Jag minns för tre år sedan, att jag från samma talarstol framförde samma tankar, att ingen krigsfara förelåg. Detta mitt tal blev sedan publicerat i utlandet, och jag framställdes som lättrogen för att jag hade yttrat så, och man trodde att krig då skulle utbryta, om inte i morgon så i övermorgon. I den närmaste framtiden äro vi utom krigsfara, yttrade general

Laidoner vidare. Vår stora granne i öster vill inget krig, i alla händelser inte i detta område. Vad som sker i fjärran östern kan och ha vi inte tillfälle här att analysera. Inte heller kan jag se, att Tyskland, som rustar och blivit starkt, önskar krig i Väst- eller Östeuropa, i all synnerhet inte i områdena kring Östersjön. Varför? Därför att Tyskland har åstadkommit mycket utan krig, och det ser ut som om Tyskland fortsätter denna väg. Vad som kommer att hända i en avlägsen framtid, kan ingen profetera om, men jag har den åsikten, att i en snar framtid ingen krigsfara föreligger. Till sist yttrade general Laidoner att man inte fick rita hin dit där han inte finns. Vår uppgift är att utan rädsla handla, så att vårt liv måtte få en mera allmän utveckling. Vi behöva inte frukta för morgondagen. Och jag tillägger: — vi ha en gynnsammare ställning än många andra länder. Det område i Europa, där vi bo, är ett av de fredligaste, och därför kan jag, innan jag slutar, säga, att vi kunna utan oro se tiden an.

Resolutioner.

Vid kongressen fattades ett flertal beslut.

För att den nya grundlagen skall kunna genomföras, är det nödvändigt att samla i samförståndets anda alla medborgare, som vilja medverka till lagens förverkligande.

Därför önskar kongressen, att hela Estlands folk samlas till en enad folkfront för att bidra till den nya grundlagens genomförande.

Forts. s. 2.

Pelle Byström.

Försök på lantbruksskolan 1937.

II.

På våren 1937 var rågbrodden ganska tät och jämn, utom på de ställen, där vatten stått över på våren. Det var därför att vänta, att verkan av en övergödsling skulle bli mindre än förra året, då brodden stod gles och dålig. Är brodden gles, kan man genom övergödslingen få plantorna att skjuta flera skott, och då syns ju verkningarna ännu mera. Förra året gällde försöket, hurvida övergödsling överhuvudtaget kunde löna sig, och dessutom jämfördes två olika gödselslag, kalksalpeter och kalkkammonsalpeter. I år provades verkan av olika mängder av kalkkammonsalpeter. Det är nämligen av stor betydelse att veta, vilka mängder som äro de lämpliga. Tager man för litet, så får man inte den skördeökning och den vinst av gödslingen, som man annars kunde få, och tager man för mycket, så kan det uppstå liggsäd och skörden fördärvas. Planen för försöket var följande:

- a = ogödslat.
- b = 50 kg kalkkammonsalpeter pr hektar
- c = 100 kg kalkkammonsalpeter pr hektar
- d = 150 kg kalkkammonsalpeter pr hektar.

Under växttiden framträdde olikheterna tydligt på de olika rutorna, ju mera salpeter en ruta fått, desto kraftigare var strået och desto längre axet, varjämte beståndet även var tätare. Även i år kom, som vi veta, en torkperiod i början av juni, som försvårade kärnbildningen, och därför blev det svårt för rågen på de starkt gödslade rutorna att få axen fyllda. Så svårt som året förut var det i alla fall inte på långt när. Resultatet framgår av följande tabell:

Gödsling	Skördeökning, kg pr hektar	
	kärna	halm
a =	—	—
b =	280	360
c =	340	980
d =	310	1250

Hemkulturen och jordbrukarhustruns långa arbetsdag.

II.

Om man så jämför livsföringen förr och nu, skall man

Som man ser, ökades halm-skörden allteftersom gödslingen ökades, men i d (150 kg salpeter) minskades kärnsköörden. — Som vanligt är det ekonomiska resultatet det viktigaste, och det visar sig i följande sammanställning:

Gödsel-	Skördeökning.	Vinst
kostnad	gens värde	
kr. pr har	kr. pr har	k. pr har
b = 8:25	51:—	42:75
c = 16:50	74:—	57:50
d = 24:75	74:—	49:85

Priserna på skördeökningen äro beräknade efter 16 sent pr kg för rågen och 2 sent pr kg för halmen, vilket kanske är något för högt, vad halmen beträffar. Det ökade arbetet för den större skörden har ej medräknats, utan man får räkna vinsten som betalning för arbetet... Som det framgår av siffrorna, har man haft bra betalt för arbetet. Det bästa resultatet har gödsling med 100 kg salpeter givit (c), och 50 kg salpeter har givit nästan lika bra vinst som 150 kg salpeter.

Av detta försök framgår, att man bör prova sig fram, så att man varken ger för mycket eller för litet. Behovet växlar naturligtvis, så att det ena året behöver säden mera och ibland mindre. men då man inte kan veta detta på förhand, så är det bäst att hålla sig till det måttliga. På Birkas jord, som under lång tid förrän skolan förlades här, tydligen gödslats mycket sparsamt, synes i alla fall 100 kg kalkkammonsalpeter vara det lämpligaste. Däremot är det mycket troligt, att det ställer sig annorlunda på ett mindre hemman, där antalet djur pr hektar varit större och jorden därför kunnat gödslas kraftigare med stallgödsel. Det är en sak, som var och en bör prova själv. Att man kan öka skörden av råg och därmed även vinsten av rågodlingen genom att övergödsla med salpeter på våren, böra vi i alla fall anse som säkert. Forts.

också finna, att de förbättrade levnadsvanor, som vi nu eftersträva, i många detaljer skulle öka husmoderns arbete. Vi vilja inte längre äta gröten ur samma fat — det betyder mera disk. Vi vilja byta kläder oftare, än man gjorde förr — det betyder mera tvätt. Vi ställa andra fordringar på klädedräkten — det betyder mera sömnad, lagning, lappning och eftersyn. Den som vill följa med utvecklingen, måste dessutom ägna mer tid åt hela mathållningen. Också barnavården kräver något mera än tidigare. Exemplet skulle kunna mångfaldigas. Dessa alltmer växande krav på en idealisk husmoder av i dag stannar inte enbart inom hemmet så att säga. Av jordbrukarhustrun förväntar man utöver detta också, som tidigare framhållits, ett utåtriktat intresse för jordbruket som är en av våra viktigaste näringsgrenar. Allt detta gör, att om man skall bedöma arbetsdagens längd, man snarast kommer sanningen nära, om man fördubblar en åttatimmarsdag. — Av alla avdelningarna på utställningen "Fritiden" i Ystad, Sverige sommaren 1936, var det knappast någon, som tilldrog sig så stor uppmärksamhet, som den där husmoderns arbetsdag och fritid — som inte finns — skildrades i ord och bild. Det som där kom till uttryck beträffande lantbrukarkvinnornas arbetsdag, var en tankeställare så god som någon, och det hela var en oerhörd överraskning för många utställningsbesökare!

De förbättrade arbetsförhållanden, som vi önska lanthemmens kvinnor, kunna dock aldrig bli verklighet, utan att kvinnorna själva vakna till insikt om att något måste göras. Intet nytt, som vill tränga sig fram, kommer till oss utan arbete och gemensam strävan.

Forts. sid. 4.

Resolutioner...

I denna samlade front böra deltaga alla Estlands medborgare från alla samhällsklasser, yrken, språkgrupper, skolor, kyrkor, och organisationer samt andra ledande sammanslutningar och idériktningar. Fosterländska förbundet vill å sin sida på alla sätt hjälpa till.

Estlandssvensk litteratur i gymnasiebiblioteket.

Sedan flera år ha i Svenska Gymnasiets bibliotek funnits enstaka böcker berörande estlandssvenska förhållanden, t. ex. ett par av Jakob Blees' skrifter. Mer än en gång har det känts som en brist att ej ha tillgång till en mera rikhaltig litteratur på området, och därför uppstod så småningom tanken på att försöka till biblioteket samla om möjligt allt som skrivits om och av estlandssvenskar. Genom välvilligt tillmötesgående från bl. a. Uppsala Universitetsbibliotek samt dess förste bibliotekarie O. Walde och en del andra personer blev biblioteket under föregående läsår ägare till flera värdefulla böcker, såsom Kleins stora Runö-bok, S. Danells avhandling om Nuckö-målet m. fl., och kring en blygsam stomme uppstod så en verklig avdelning av estlandssvensk litteratur. Innevarande termin har denna avdelning ytterligare berikats genom en förnämlig bokgåva från Riksföreningens Stockholms-avdelning.

Mycket saknas emellertid ännu, så t. ex. ett sådant grundläggande arbete som *Russwurms klassiskt vordna Eibofolke oder die Schweden an den Küsten Estlands und auf Runö.*

Finns det möjligen någon bland denna tidnings läsare, som är innehavare av nämnda arbete och som skulle vara villig att såsom gåva eller genom försäljning överlåta det samma till gymnasiet? Tänkbart vore ju också att boken mot säkerhet i en eller annan form deponerades i biblioteket. Det vore en verklig kulturgärning, ty därigenom sattes icke blott den studerande estlandssvenska ungdomen utan — som vi skola hoppas — också andra estlandssvenskar i tillfälle att bättre lära känna sin stams historia. Meningen är nämligen att boksamligen här skulle bli tillgänglig för var och en som önskar bedriva litteraturstudier i estlandssvenska frågor.

Något som vi också skulle vara synnerligen tacksamma för är äldre, fullständiga årgångar av *Kustbon*.

Våra teol. kand. prästvigas.

Som bekant ha två unga estlandssvenskar och en tysk med svenskt blod i ådrorna för någon tid sedan avslutat sina universitetsstudier i Tartu vid teol. fakulteten för att senare verka som präster i de svenska församlingarna. De ha också sedan de avslutat studierna tjänstgjort som provkandidater vilken tid nu utgått.

De tre kandidaterna vilka äro: Johan Lindström, Ivar Pöhl och Herbert Rosensten komma högtidligen att invigas för sitt kall av biskop H. B. Rahamägi söndagen den 19 dec. i domkyrkan i Tallinn.

För tillfället är kand. Lindström förordnad till Ruhnu församling, kand. Pöhl har under hösten fortsatt sina studier vid Lunds universitet, och kand. Rosensten har tjänstgjort vid Noarootsi församling.

Vormsi och Ruhnu avskurna från ytter- världen.

Den starka köld, som rätt den senaste veckan med åtföljande isbildning kring kusterna har gjort att Vormsi några dagar saknat all förbindelse med fastlandet. När isen fryser så starkt att en regelbunden förbindelse utan fara att isen brister kan upprätthållas är svårt att säga, då ett tjockt snölager täcker den som hindrar kölden att tränga igenom.

De senaste dagarnas storm, köld och snötjocka som rätt ha hindrat runöborna att hämta sin sjuksköterska, syster Anna Ollén, som förra veckan anlände från Stockholm för att fara över till Ruhnu. Syster Ollén befinner sig i Kuresaar och väntar, och underhandlingarna pågå som bäst att få en av statens isbrytare, som skulle föra henne jämte de sjukvårdsartiklar hon medförde ut till Ruhnu.

F. ö. motse vi gärna varje form av medverkan — den må yttra sig i råd eller dåd — för skapandet av en så vitt möjligt fullständig samling av estlandssvensk litteratur.

Sven Borång.

Julhälsning genom *Kustbon*.

*Både hemma och ute ha Estlandssvenskarna många vänner och bekanta som kanske äro svåra att nå med en personlig hälsning till jul och nyår. Genom *Kustbon* kan man emellertid sända dem en hälsning i julnumret, som inför en sida med julhälsningar.*

Den som vill ha sitt namn med på ovannämnda sida bör omedelbart vända sig till red. dock senast d. 16 dec. För en avgift av 50 sent, som också kunna sändas i frimärken, kunna Ni önska Edra vänner och bekanta God helg.

Luciafest anordnas den 12 dec. kl. 5 i Tyska flickgymnasiet Kentmanni 6, Tallinn.

Årets Luciafest

till förmån för svenska läsrummet i Tallinn hålles söndagen den 12 dec. kl. 5 em. i Tyska flickgymnasiet Kentmangatan 6-b. Festen artar sig till att bli minst lika publikdragande som föregående år. Läsrummets egen syförening, syföreningen Framåt och en hel del andra intresserade ha en längre tid varit sysselsatta med ivriga förberedelser och läsrummet har flera kvällar varit fullt av arbetande damer och herrar. Ett lotteri med många värdefulla vinster står redan färdigt och väntar, för barnen finnes en hemlighetsfull snödriva, och en intressant gissningstävlan anordnas. I buffén kan var och en finna vad han önskar. Men det viktigaste blir naturligtvis Luciafruden och Luciaspelet. På programmet finnes dessutom violinsolo och ett kort föredrag av pastor Nilsson: "Julminnen från Antwerpen"!

Vi hoppas att anslutningen blir god och hälsa alla hjärtligt välkomna.

Svenska Odlingens Vänners bibliotek

Rütli 3, hålles öppet alla helgfria onsdagar kl. 7.30 — 8.30.

Hemkulturen och...

Först när vi insett detta, söka vi att nå fram till den kunskap, som är en nödvändig förutsättning för att kunna åstadkomma förändringar och förbättringar. Nutidens lantungdom, både manlig och kvinnlig måste beredas tillfälle att få besöka den enda fackskola i sitt slag, vi har, för inhämtande av de grundläggande kunskaperna. De måste sedan hålla sig i kontakt med den upplysningsverksamhet, som bedrivs genom böcker, tidningar, radio, föredrag, kurser m. m.

När det gäller kvinnornas arbetsområde, ha vi ännu inte kommit långt i fråga om propaganda och konsulentverksamhet. Hemhushållningen har mest fått sköta sig själv, utan någon hjälp utifrån. Här ha vi länge levat i den föreställningen, att vad som rör livsföringen i de enskilda hemmen, det har samhället inte något med att göra. Det är vars och ens ensak och det bör också var och en få sköta efter eget gottfinnande och efter bästa förmåga. Hur felaktig är inte en sådan uppfattning. Det sätt, på vilket vi framleva våra dagar och tillfredsställa våra materiella behov, hur vi ordna vårt arbete och hur vi använda våra fristunder, det har så stor betydelse för vår hälsa och vår arbetsförmåga och överhuvud vår trivsel i tillvaron, att det också måste vara ett det allmännas intresse. För alla de skador, som åstadkommes genom en otillfredsställande livsföring i hemmen, måste samhället göra sitt bästa att försöka avhjälpa genom fattigvård och sjukvård, genom barnavård och skyddsuffostrar m. m. Bättre förekomma än förekommas! Väl använda äro i sanning de allmänna medel, som hjälpa till att sprida kännedom om huru hemmen skola skötas för att kunna kallas för goda hem.

Det är fel att tro, som jag tidigare framhållit, att vi kvinnor skola kunna sköta hem och hushåll och barn utan utbildning, utan hjälp och utan att stå i kontakt med yttervärlden. I synnerhet nu för tiden är det svårt, då det ständigt kommer så mycket nytt på olika om-

råden, som fordrar omdöme och reflexionsförmåga, för att vi inte skola bli duperade.

När man på ledande håll mer får upp ögonen för värdet av en klok och ändamålsenlig hemhushållning, då kommer också kvinnoarbetet i lanthemmen att bli bättre tillgodosett, Jordbruket här har nått en större utveckling under de senaste åren. Jordbrukarhemmen få inte lämnas åt sitt öde. Vi måste lära oss, att det inte är önskvärt, att man inom hemmen fortfarande lever och arbetar som "i den gamla goda tiden". Den hade också sina avigsidor, och vad som finns kvar av dessa avigsidor, måste bort. Många förhållanden kan man peka på som bevis för att kvinnorna och deras arbete blir bortglömt, om de inte själva försöka göra sin röst hörd.

Med en lång arbetsdag trivas de allra flesta människor. "Arbete befördrar hälsa och välstånd" är ett gammalt ord, som i alla tider kommer att äga sin giltighet. Men det är den alltför långa arbetsdagen, som är till skada för hälsa och trevnad och det är de onödigt obekväma arbetsförhållandena, som förstöra arbetsglädjen.

I lanthemmen måste vi för framtiden inrikta oss på åstadkommandet av sådana hjälpmedel, att det blir tid till allt

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Rütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes

Utlandet

1 år Ekr 2:—

1 år Ekr. 4:—

1/2 " " 1:—

1/2 " " 2:—

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:

Söndagen den 12 dec. kl. 11 fm. högmässa, K. Nilsson.

Kl. 5 em. Luciafest, Kentmanni 6-b.

det produktiva arbete, som alltid kräves av oss jordbrukets kvinnor och som ger oss en varaktigare tillfresställelse än mångt och mycket av det, som vi i dagligt tal kalla för nöjen.

Alma Stenholm.

Kinnaströms Väveri A.-B. Kinna

Randiga och rutiga bomullstyger, Bomullsflanell, Crepe-Frottéer, Poplin. Silkesblustyg Zefyr. Bolsterver, Cover. — Coat. Jacquardbolster Kadettyg, Möbetyg.

Nu har den kommit.....

OCEAN Ford-Marin-Motorn, den överlägsna maskinen på 20/50 hkr., med sin låga vikt, sin geniala konstruktion, sin överlägsna ekonomi och sin förvånansvärda effektivitet.

Och reservdelarna..... vilken oerhörd fördel bjuder Fords jätteorganisation icke sina kunder även å **OCEAN** Marin-Motorn. Överallt finnas de tillgängliga, och priserna äro rekordartat låga. Vad sågs om följande ex.:

lätmetallskanna kr. 9:—, 1 vevstake kr. 9:50, 1 startkrans 4:75, 1 insugnings- eller avgasventil 2:50 etc. etc.

Ni, som går i motorfunderingar, skriv till oss och tag reda på vilka fördelar, Ni kan erhålla med **OCEAN** Ford-Marin-Motorn. Ni bör göra det i eget intresse.

WALLENBORGS MOTOR AKTIEBOLAG
STOCKHOLM

Tel.: 21 24 01, 20 26 66, 11 51 48, 11 55 08, 11 51 07, 21 24 63.

Telegramadress: Oceanmotor.

—O—

Vid behov av begagnade, prisbilliga motorer i alla storlekar och av alla förekommande typer, äro vi tacksamma för förfrågningar, enär vi i allmänhet hava goda möjligheter att stå spekulanter till tjänst med förmånliga anbud.

—O—